

Физикогеографска характеристика на изследвания район

2. 1. Местоположение, граници и площ

Витоша планина се разположена на юг от София. Планинският масив е разположен приблизително в средата на северната половина на Балканския полуостров (югозападна България). Витоша е оградена от Пернишката (на запад), Самоковската (на юг) и Софийската котловина (на север) и планините Лозенска, Плана, Верила, Голо бърдо и Люлин. Площта на Витоша е 278 km² и представлява 0,25% от територията на България. Средна надморска планина 1500 м.

Хубенов (1990) е синтезирал становищата в специализираната литература за границите на планината Според него северната граница на планината следва хоризонталите 800-850 m от Владайска река при кв. Владая, продължава над кв. Княжево, горната част на кв. Бояна и хоризонталите 900-950 m над кварталите Драгалевци и Симеоново. Източната граница се очертава по хоризонтал 1050 m през западната половина на с. Бистрица, над с. Железница, източно от местностите Ярема и Яслите през Егуло-Палакрийската седловина до с. Ярлово. Южната граница минава по хоризонтал 1090 m югоизточно от в. Бога Глава на запад към изворите на р. Добри дол и следва нейното поречие до Боснешка река. Западната граница следва на север поречието на Боснешка река, с. Боснек, поречието на река Струма до язовир Студена, източната граница на язовира, хоризонталите около 800 m западно от селата Кладница, Рударци и Мърчаево и достига Владайска река при кв. Владая.

Разстоянието между най-северната и най-южната точка на Витоша (кв. Княжево — сливането на р. Добри дол с Боснешката река) е около 23 км, а между най-западната и най-източната (р. Струма при вр. Палевина — мостът на Железничката река) — около 19 km.

2.2. Геоложки строеж, релеф и вътрешно разделяне

Витоша принадлежи към преходната блоково-разломна област на Южнобългарската геоморфоложка провинция (Вапцаров и колектив, 1997). Тя представлява плутон от разломно-интрузивно-наставен тип със сводов строеж, изграден от сиенити. Планината се оформя през терциера и кватернера чрез етапи на вертикални издигания и периферни разсядания, които заедно с денудационните процеси са оформили различни по възраст нива и надзаливни тераси. Радиалната долинна мрежа е оформена в

резултат на многократните издигания през неогена и кватернера. Върху разседните откоси и заравнените повърхнини изветрителните и денудационни процеси са причинили образуването на различни гравитачни форми: каменни реки (образувани при специфично сферично изветряне на сиенита), каменни пирамиди, срутища, лавинни улеи, сипеи, каменни езера.

Планинският масив Витоша има относително овални очертания с меридионално разположение с 10 върха над 2000 m (Хубенов, 1990). Общият вид на планината е с формата на нисък пресечен конус. Въз основа на долините на реките и посоката на оттока им Витоша се разделя на четири дяла: северен, източен, южен и северозападен.

Северният дял се ограничава от югозапад от Владайска река и от югоизток от Дълбока река и водораздела на реките Боянска-Янчовска и Драгалевска-Янчовска. Включва в себе си четири части (от запад на изток): Владайска, Княжевска, Драгалевска и Симеоновска. Тук спадат няколко била с върховете Черната скала (1869 m), Средец (1969 m), Камен Дел (1862 m) и Ушите (1906 m), както и платовидните заравнености Горно блато, Капакливец, Долно блато и Боянско плато.

Източният дял се ограничава от север-северозапад от Дълбока река и от югозапад от Куртова река и вододела на реките Искър-Палакрия и Искър-Струма. Включва била с върховете Голям Резен (2277 m), Малък Резен (2191 m), Голям Купен (1930 m) и Белчева скала (1831 m), както и части от Черновръшкото и Карачаирското плато.

Южният дял се ограничава от североизток от Куртова река и от север от горното течение на р. Струма, р. Матница и Кладнишка река. Съставен е от три части (от изток на запад): Ветренска, Петруска и Боснешка. Включва била с върховете Скопарник (2226 m), Купен (2195 m), Сива грамада (2003 m), Острица (1732 m), Голям Ветрен (1632 m), Малък Ветрен (1312 m), Петрус (1564 m) и Палевина (1028 m), както и част от Карачаирското плато.

Северозападният дял се ограничава от юг от р. Матница и Кладнишка река и от североизток от Владайска река. Включва едно било с върховете Седлото (2108 m), Селимица (2041 m), Острица (1696 m) и Владайски Черни връх (1641 m), както и част от Черновръшкото плато.

2. 3. Климатични особености

Витоша се характеризира с хладен континентално-планински климат, който често пъти се проявява във внезапна промяна на времето – от ясно слънчево до силни бури и поройни дъждове. Във вертикална посока се очертават следните климатични пояси: